‘Le Chasteau de Madril’ o el Palau de Cocentaina

Autor: Joanjo Albinyana
Data de publicació: 20-07-2019

En Joanjo Albinyana defensa que l'anomenat 'Chasteau de Madrid' reprodueix en realitat el Palau comtal de Cocentaina i no pas l'Alcázar real de Madrid, el precedent del Palacio Real.

Un bon dia l’investigador Jordi Bilbeny em mostrà un dibuix on apareixia Le chateau de Madril i em demanava si coneixia algun palau per terres valencianes, perquè ell pensava que la seua localització s’hauria de trobar ben a prop, degut a unes recerques que portava endavant. Tan bon punt el vaig veure, no vaig tenir cap dubte que es tractava del Palau de Cocentaina. La gran semblança de les seues torres és el primer que crida l’atenció.

'Le Chasteau de Madrid', dibuix de 1534 de Jan Cornelisz Vermeyen (Metropolitan Museum of Art, Nueva York).

Les dues torres principals s’assemblen d’allò més en el cas valencià.

Torres del Palau comtal de Cocentaina

Però analitzem el dibuix des de diversos punts de vista, per veure si podem aportar alguns elements més, a part dels visuals, i determinar si es tracta del Palau de Cocentaina.

Els historiadors identifiquen aquest dibuix com l’Alcàsser reial de Madrid, futur Palau Reial.

Si analitzem la ubicació del Chateau de Madril, veiem que de cap manera pot tractar-se de Madrid, per les muntanyes de darrere, que no existeixen a la capital castellana. En canvi, si es tractés de Cocentaina, tindríem a la part de darrere la Serra de Mariola.

Com que és tan diferent Le chateau de l'actual Palau Reial, argumenten que aquest va patir un incendi, de manera que el foc el va devorar. Després, el referen sencer, quedant, així, molt llunyà del dibuix original de Cornelisz. Però afortunadament disposem al nostre abast d'altres dibuixos de l'alcàsser del segle XVI, és a dir, d'abans de l'incendi de 1734. I quan els comparem, seguim comprovant que no té cap semblança.

Dibuix de l'Alcàsser d'Antoon Van Den Wijgaerde de 1562.

Dibuix anònim de l'Alcàsser de 1596/1597

Un darrer apunt ens aportarà una dada clau per a la comparació. En un article de Begoña Alonso Ruiz, de la Universitat de Cantabria intitulat "El Alcázar de Madrid: del castillo trastámara al palacio de los Austrias (Ss. XV-1543)", se'ns parla del dibuix de Cornelisz Vermeyen [1]:

Un detall important per a la identificació del chateau amb el Palau de Cocentaina és l'existència en l'antic alcàsser de tres torres quadrades, com es comenta en el paràgraf anterior de Begoña Alonso. Com és possible que l'Alcàsser Reial de Madrid, residència del monarques de la casa de Trastàmara, tingués un castell-palau de tres torres?

Estem davant d'un dibuix de Jan Corenlisz Vermeyen, pintor de cambra de Carles I, que està pintant la suposada residència de Carles I. Amb tres torres?

Una conversa informal amb Elisa Domenech, tècnica de Patrimoni Cultural i Museus de l'Ajuntament de Cocentaina em dona una dada clau per ubicar definitivament el dibuix:

"El Palau de Cocentaina disposa de "tres torres" perquè quan el comte el va construir pertanyia a la classe nobiliària i el rei no donava permís a la construcció d'una quarta torre a ningú que no pertanyés a la classe aristocràtica".

Observeu la foto de Rafa Jover Avila, de 1910, del Palau de Cocentaina amb les tres torres, com diuen que tenia el palau que va pintar Cornelisz:

Per acabar, observem ara la següent foto de Google orientada al nord i mireu a l'esquerra, cap a l'oest.

En el cas de Madrid no hi ha edificis significatius que puguem identificar.

En canvi, al darrere del Palau de Cocentaina tenim el convent de Sant Francesc, que podria identificar-se en el dibuix.

Ampliació de l'edifici de l'esquerra del dibuix del 'chateau de Madril' comparat amb el convent de Sant Francesc de Cocentaina al peu de la Serra Mariola.

Inclús, podem arribar a veure actualment dues petites edificacions per damunt del convent igual que en la foto.

Resumint:

Un chateau de Madril dibuixat en 1534 pel pintor de cambra de Carles I.
Una similitud visual amb el Palau de Cocentaina.

Terreny muntanyós al darrere del chateau que no hi ha en el cas de Madrid i en canvi sí en el cas valencià, amb la Serra de Mariola.
Un edifici al darrere del Palau (és a dir; al sud), que el pintor situa a l'esquerra i que identifiquem com el convent de Sant Francesc.
I especialment tres torres nobiliàries que fan del tot impossible que sigui la residència de cap monarca, i en canvi podria ser-ho del comte de Cocentaina.

Per tots els elements mostrats ens inclinem a identificar el Chateau de Madrid com el Palau de Cocentaina, amb la qual cosa, pel fet d'haver estat pintat pel pintor de cambra de Carles I, a més a més, podríem estar parlant de la possibilitat de la presència de Carles I en el Palau Comtal al voltant de 1534.

En el present article hem tractat de deixar constància per escrit d'aquesta identificació per si pot esdevenir d'interès per a altres investigadors en futures recerques sobre la història de Cocentaina.

Xàtiva, 13 de juliol de 2019
Joan Josep Albinyana i Gil

Notes bibliogràfiques:
[1] BEGOÑA ALONSO RUIZ, "El Alcázar de Madrid: del castillo trastámara al palacio de los Austrias (Ss. XV-1543)"; Archivo español de arte; LXXXVII, 348, octubre-diciembre 2014, pp. 335-350. ISSN: 0004-0428, eISSN: 1988-8511 doi:10.3989/aearte.2014.21.